

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

JO. LUDOVICI PRASCHII
DE
LEGE CARITATIS
COMMENTATIO,
AD
HUG. GROTTII OPUS
DE
JURE BELLII & PACIS.

RATISBONÆ,
SUMTU & LITTERIS HOFMANNIANIS.
M DC LXXXVIII.

ILLUSTRI VIRO,
DOM. HENRICO
AVEMANNO,

SERENISS. OSTFRISIÆ PRINCI-
PIS CONSILIARIO ET LEGATO
MERITISSIMO,

PATRONO SUO VENERANDO,

S. P. D.

JO. LUD. PRASCHIUS.

VIR ILLUSTRIS,

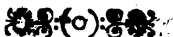
III ideo venisse Christum autu-
 mant, ut tolleret priscam legem, de
 moribus naturâ constitutam, pec-
 candique licentiam aliquam da-
 ret, aut ex adverso legem aliam scisceret
 severiorem; longe falluntur, neque indo-
 tem neque consilium DEI callent. Con-
 trarium aperte docent libri mystici. Amen
 dico vobis (ita Christus ipse) donec
 præterierit cœlum & terra, jota unum
 aut unus apex neutiquam præteri-
 erit ex lege, usque dum omnia fuerint
 facta. Perennis scilicet, immutabilis, ne-
 cessaria, atque hujusmodi est illa lex, ut nec
 adjectionem ferat, nec detractionem. Cum
 mundo stat & cadit. Omnes complectitur
 obligandi virtute. Inprimisque regeniti,
 pro cœlestis gratiæ modo, ad perfectionem
 sunt obstricti, vel ulcro potius feruntur:

at Calixtus in Epitome Theologiae moralis, Schilterus in Jurisprudentiâ Christianâ, aliique graviter demonstrant Violaverunt semel legem illam primi ac præstantissimi mortalium, infracto juris naturalis principio, Deus est obsequio colendus. Quanto supplicio id luerunt! Inde, cum amplius corrumpetur illa regula, naturæ vitio; promulgavit eam Numen sollemniter in monte Sinai, & illustravit quasi multo fulgure. Ad extremum ipse venit DEI Filius, ut cum naturâ legem in integrum restitueret. Perite hæc eloquitur Eusebius, Orat. de laudibus Constantini, c. 13 & seqq. Nec imperite summam colligit Gennadius Scholarius, in Confessione fidei ad Agarenos: Credimus, ait, quod quando voluit Deus per solam misericordiam suam convertere homines à deceptione dæmonum & cultu idolorum (quoniam, præterquam in exiguo loco Judæorum, in quo adorabatur & credebatur unus Deus

Deus ex lege Mosis, reliquus universus terrarum orbis venerabatur creaturas male, & multos deos, qui tamen nulli sunt, loco unius & veri, & vitam degebant secundum proprias quisque cupiditates, non secundum DEI legem) tunc fecit DEUS hujusmodi restorationem hominum per Verbum, & per Sanctum Spiritum suum: & propterea verbum DEI induit humanam naturam, ut tanquam homo cum hominibus versaretur, tanquam vero Verbum Dei & Sapientia doceret homines credere in unum & verum Deum, & vitam instituere secundum legem, quam ipse dedit: atque ita ut homo, ut daret suæ vitæ rationem exemplum doctrinæ suæ: primus enim ipse servavit legem, quam dedit hominibus. *Absit ergo, statuamus Christum vel peccati ministrum, vel asperio-rem Mose, & novum quasi Draconem. Qui fuit error magni Grotii. Itaque mi-*

A 2

rum.

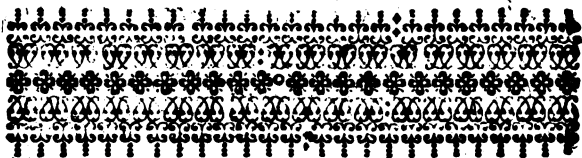

rum non est, hypothesi illâ occupatum idem-
tidem offendisse, nec de lege caritatis
omnium tenerrimâ exacti quicquam po-
tuisse tradere. Nos pròinde succedimus one-
ri, ut reliqua omnia longe impares, sic me-
liore instructi Theologiâ. Quem conatum
tuo subicere arbitrio clypeoq; Vir Illustris,
& doctrinâ & iudicio Excellens, Tuoque
adeo nomine inscribere placuit. Superest,
ut Tu qualemcunque boni consulere, &
que hiant, eruditionis Tuae vel favoris
copiâ explere velis. Ita

Vale.

C. B. D.

C. B. D.

I.

Rerape mentio fit caritatis, cum ab aliis Juris Naturalis doctoribus, tum præcipue à Grotio; ita tamen, ut non liqueat satis, quid sit caritas, præsertim Christiana; quâ differat à justitiâ, vel jure summo, vel à jure naturali; an huic juri aliquid addat, seu consilii modo, seu præcepti, atque adeo majora exigat; an ipsi caritati accedat aliquid à patientiâ severius; quid denique statuendum sit de lege, cui adscribitur, Evangelicâ. Quippe nec tradita ad plenum, & dubitationibus & erroribus implicata res est. Permovit hoc Illustrem Virum, Sam. Rachelium, Patronum meum, ut in Dedicatione Otii Noviomagensis scriberet: *Quo magis & miror & doleo, illas Caritatis & Patientia leges ne quidem quod ad theoriam satis, quod sciam, explicatas esse, aut Principibus à suis*

Sacer.

Sacerdotibus qua par est sanctitate & sedulitate inculcari, ad quarum tamen praxin omnes Christiani tam religiose sunt obstricti. Primo enim investigandum fuerit, quid inter Justitiam, Amicitiam & Caritatem intersit, & an hujus lex ultra jus naturae progrediatur, & quid quantumque exigat. Ita enim nonnulli docent, Caritatem multa vetare, qua jure stricte sumto fieri possint, & vetare saepe, quod jus aliquando permittit. Deinde Patientia nobis praescribitur exemplo Christi imitanda, ad ipsam mortem se extendens. Prius itaque Grotii, dein nostram breviter sententiam exponemus. Vertitur enim, aut egregie fallor, in hoc cardo Jurisprudentiae universalis.

II. Libro 3. divini operis, c. 11. n. 2. ait Grotius: *Ob res caducas hominem occidere, etiamsi à justitiâ strictè dictâ non abeat, à caritatis tamen lege discedit.* Opponit ecco caritatem, & quidem legis titulo. (adde l. 3. c. 1. n. 4.) justitiâ strictè dictæ. In Prolegomenis sic habet: *Novo federe in hoc usor, ne doceam, quod non aliunde disci potest, quid Christianis liceat: quod ipsum tamen, contra quam plerique faciunt, à jure naturae distinxi, pro certo habens, in illâ sanctissimâ lege major*

rem nobis sanctimoniam precipi, quam solum per se jus natura exigit. Duo hic ponit Grotius. Primum est de Lege, quam appellat, Novâ. In illâ enim sanctissimâ lege, (Novum intelligit Testamentum) qua tantopere nimirum commendatur caritas, patientia, humilitas, majorem nobis sanctimoniam putat precipi, quam in Testamento Vetere. Perpetuus hic Grotio, aliisque confutatus error est. Deinde & majoris sanctimoniz præceptionem novo federi tribuit, quam juri soli naturali. Apertius pleniusque l. 1. c. 2. n. 6. contendit, ulterius nos obligari legibus Christi, quam ad ea, ad qua jus natura per se obligat. Negatque, in Evangelio, extra præcepta credendi & sacramentorum, nihil esse, quod non sit juris naturalis. Probationes ejus & collaria adscribere longum est. In quibus quæ erronea sunt, discutiunt Theologi, Grotiique interpretes. Eadem fere habet l. 2. c. 20. n. 10. & passim alibi. Cl. Bœcleri verba in Grot. l. 2. c. 1. n. 8. hæc sunt: *Aliud scilicet est lex caritatis, aliud consilium. Ipsa quoque, quæ dicitur lex caritatis, non debet confundi cum jure natura: quando plerumque illa in tribunali conscientie ad eam questionem refertur, quæ commendat id, quod certo modo,*

modo, certâ causâ, certoque consilio tutius ac melius videtur.

III. Nos distinguimus ante omnia jus naturæ. Etenim natura primo fuit integra, deinde corrupta, postremo per Christum reparata. Aliud igitur est jus *natura corrupta*, aliud *integra*, vel integratæ. Legendus Calov. Hag. Theol. c. 3. & 4. Jus naturæ *corruptæ* est (tenues illas & obscuras *integra* reliquias vix est ut memoremus) *vel* quod ipsa natura depravata sibi finxit; ut cum arbitrantur, obteri innocentem posse, qui fugæ obstat, Grot. l. 2. c. 1. n. 4. ut cum, urgente necessitate, alienum licito putatur rapi, d. l. 2. c. 2. n. 6. Summa nempe juris hujus est: *Proximus quisque est sibi.* Et de hoc intellige Epist. Judæ, v. 10. Rom. 1. v. 21. 32. Adhibe Calixti Epit. Theol. mor. c. de Leg. p 49. usque ad 61. *Vel*, quod Deus constituit ex hypothese naturæ corruptæ, & malitiæ humanæ. Tanta namque extitit Dei Φιλανθρωπία, ut condescenderet (ceu loquuntur) infirmitati nostræ, ne intercideret prorsus humana societas, ipsique adeo pii. Quò pertinent bella, publica & privata, κέρματα, judicia & lites: uti docet Paulus, Rom. 6. v. 7. qui eas dicit esse ὅλας ἡττήματα, omnino imbecillita-

-illita-

litatem: permittit tamen etiam Christianis Christianos iudices. Dixeris hoc jus *hypotheticum*, absoluto oppositum. Non ignota alias penitus ipsi Grotio hæc distinctio. Potest ergo sane dici, differre caritatem (ut in sacris litteris explicatur) à jure naturæ, sed corruptæ: quod solum tradit Grotius ex professo. Etsi enim jactat, subinde respexisse se Novum & Antiquum Fedus; verissimum tamen est Bœcleri iudicium præfat. p. 19. 20. Non ergo rectus juris naturalis magister est Grotius, quia sequitur naturam corruptam. At spectanda ex integritate suâ res est. Quis curet jus naturæ depravatæ, postquam plenâ luce radiat jus naturæ integræ? Quis insanos malit audire (Ethnicos significo) quam sanos? Bene Aristoteles in Politicis: *Quid naturale sit, spectandum in his, quis recte secundum naturam se habent, non in depravatis.* Dices, Grotium non scripsisse Christianis solis, sed humano generi, sed profanis etiam, & Christianis simulatis. Verum, etiamsi hoc concedam, non oportet utique cum insanientibus furere, sed ita potius agere, ita loqui, ut & ipsi sanentur. Jam vero Grotius, ut suum jus naturæ extruat, corrumpit interdum dicta sacra, & al-
tionem

tiori destitutus lumine jus pravum objicit; aut obscurius parciusq; id, quod præcipuum est, ministrat. Alioquin non negamus, etiam jus naturæ hypotheticum non oportere negligi: quod, præter alia, magnam eruditionis gloriam & commendationem Grotio affert.

IV. Potius autem est, ut dicamus, caritatem non differre, quemadmodum putavit Grotius, à jure naturali. Sed distinguimus ante omnia *caritatem* indefinite acceptam, à *caritate Christianâ*. Potest enim caritas illi etiam vel ab illo exhiberi, qui Christianus non est. Christiani nomen involvit respectum & obligationem singularem. Itaque & Petrus 2. Epist. 1. v. 7. post *Φιλαδέλφια* distincte commendat *ἀγάπην*, & Paulus, 1. Thess. 3. v. 12. Una quidem, quod ad essentiam ac thesin attinet, eademque est caritas; aliter tamen exercetur à Christiano vel in Christianum, aliter à profano vel in profanum. Sic (verbi gratiâ) liberalitas una eademque virtus est; alio tamen modo dederetur amicis, alio ignotum. *Perfecta liberalitas*, ait Ambrosius, *fide, causâ, loco, tempore commendatur, ut primum opereris circa domesticos fidei*. Nam, ut habet Aristoteles,

par non est, aequalem curam suscipi pro exter-
nis & pro amicis. Scite Amesius, de Consci-
ent. l. 5. c. 7. qu. 4. Quomodo gradus mayo-
ris & minoris caritatis debent exerceri? R. 1.
Quoad bonum ipsum, quod optandum est
proximo, nullus est locus imparitatis in re ipsa.
Summum enim bonum cuique proximo debe-
mus velle, sicut nobismet ipsis. Hoc etiam est
cujusque officium, ut quantum in ipso est, salu-
tem proximi studeat promovere. 2. Quoad
affectum optandi ac volendi bonum, nulla de-
bet esse imparitas intensivæ & remissionis:
quia habitus ipse virtutis secundum se equali-
ter inclinatur ad suam actum, sine ullâ differen-
tiâ quoad majorem & minorem intensivam.
3. Quod exercitium & effecta hujus affectus,
imparitas frequentia, ordinis, & extensionis
datur, prout circumstantiarum concursus neces-
sariam facit actionem & operationem cari-
tatis.

V. Alia igitur quodammodo est fraterna
caritas à communi, ceu Lutherus reddit lau-
datum Petri dictum. De qua posteriore af-
firmare non dubito, nihil aliud eam esse,
quam jus ipsum *γνώσις* naturale, seu (quod
eodem redit) summam ejus atque animam.
Neque adeo errat Hugo de Roy, quatenus di-
lectio.

lectionem Dei & proximi ad jus naturale refert, tit. 3. n. 5. Quod enim (1.) omnes obligat, non potest alio referri, quam ad jus naturæ. At præcepta Dei moralia (in quibus caritas) omnes obligant, teste Ecclesiaste, c. 12. v. 13. & Paulo, 1. Tim. 1. v. 5. (2.) DEUS est ἀγάπη, 1. Joh. 4. v. 7. Atqui homo conditus est ad imaginem Dei. Naturâ igitur factus ad amandum. (3.) Saltem hoc concedes, teneri cognatos ad amorem mutuum. Jam vero inter omnes homines cognationem quandam natura constituit. Propius, remotius, ab unâ stirpe omnes sumus. Quod apposite explicat Seneca, Ep. 96. (4.) Es nonne lex moralis, repetitio est juris naturalis? Rom. 2. v. 14. 15. Unde & Hebræi jus naturæ nominant *mores*, Seldeno teste. Ad diserte vocat Paulus dilectionem *τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον*, impletionem legis, Rom. 13. v. 10. *Neminis*, ait, *quicquam debete, nisi hoc, ut alios diligatis: nam qui diligit alterum, legem implevit*, v. 8. & versu seq. ἀνακεΦαλαίωσιν præceptorum legis vocat illud, *Diliges proximum tuum, sicut te ipsum*. Quod pulchre convenit cum doctrinâ magistri, Matth. 22. vers. 37. 38. 39. 40. (5.) Quoties denique Cicero in Officiis (ut alios, transeam gentiles Sophos) caritatis

caritatis meminit? veluti cum dicit lib. 1.
*Cari sunt liberi, propinqui, familiares: sed
 omnes omnium caritates patria una complexa
 est.* Unde hoc illi notum? non ex lege na-
 turæ? nonne caritas vinculum universi
 est?

VI. Ex his ipsis sane quam apertis datur
 intelligi, caritatem, universe & generatim
 loquendo, esse necessariam, meritoque dicit
legem caritatis; ac proinde; si quod aliud jus
 repugnet, germanum non esse. Exemplum
 suggerit contra se Grotius, l. 3. c. 18. n. 4. Pau-
 lus enim vocat illam *ὀφείλημα, debitum*, d. l.
 Rom. 13. v. 8. Nec mirum. *Præcepit enim
 passim ac serio, cum pollicitationibus & mi-
 nis, summus Legislator: nec frustra utique
 tam sollicitè è principiis Mosaicis explicuit,
 ac repurgavit. In primis vero obligantur, qui
 dederunt nomen fidemque Christo. Si non
 venissem, & locutus essem eis, peccatum (tantum)
 non haberent: nunc autem non habent, quod
 prætexant peccato suo;* ait ipse, Joh. 15. v. 22.
 Atque ob id appellat diserte *ἐντολήν καινήν,
 mandatum novum*, c. 13. v. 34. non quod olim
 sic non fuerit, sed quia Christus præsens sam-
 mâ suâ auctoritate, luce, & exemplo renova-
 vit, impendio vitæ docuit, facileque reddi-
 dit.

dit donis suis. Vide sis Dorschæi Theolog.
mor. 3. præc. n. 236. Eusebius Hist. Eccl. l. 1.
c. 4. affirmat, *vitam ac disciplina rationem
non recens à Christianis compositam, sed jam
inde à primâ quasi ἀνθρώπων νόμιμα, ex naturali-
bus notionibus, hominum Deo antiquitus dile-
ctorum studio cultam fuisse.* Faceſſat igitur
ſententia Socini, quæ Chriſtum perhibet au-
ctorem legis novæ, ſanctioris, ac perfectioris.
Voluntas Dei immutabilis eſt; quare &
una lex morum ſanctiſſima atque optima, ex
*æterna lege profluens, & cunctos perpetim
obligans homines.* Sed & velle & efficere
eam ſuo modo, & intelligere vere poſſunt
ſoli Chriſtiani: corruptam habent alii, ſuâ
culpâ. *Diſtinctionem conſilii à præcepto in
doctrinâ hominum largimur, in doctrinâ
CHRISTI haud agnoſcimus.* Vide loc-
ca Matth. 7. verſ. 24. 1. Joh. 3. verſ. 21. 22.
Jacob. 4. verſ. 17. Schilteri Jurisprudens.
Chriſt. cap. 10. Sed finge, dari hujus-
modi conſilia; ideo negligemus, ut non da-
ta? nec tenebimur lege gratitudinis? Plane,
qui id tantum quaerit, quid ſalvâ conſcientiâ
ſibi liceat, in eo non videtur eſſe vera caritas.
Oderunt peccare mali formidine pœna. Bonis
haud ſufficit, Deum non offendere; ſed ultro
facere

facere student, quicquid ei apprime gratum esse sciunt. In quo si debiles initio sunt, oportet convalescere, & ex pueris evadere viros. De crocodilo ferunt, eum crescere, quam diu vivit: certius hoc de caritate dixeris. Plura inferius, n. 14.

VII. Sunt autem varii respectus & necessitudinis gradus inter homines: unde varia juris vincula & obligationis gradus ac vocabula existunt. Ita civi magis sum obstrictus, quam extero, ceteris paribus; & amico, quam osori: licet Hebræi majorem habeant rationem osoris Hebræi, *ad subigendam pravam cupiditatem*, apud Hottingerum, in Jure Hebr. L. 68. p. 83. Ejusmodi nomina cumulat Tertullianus, dicens: *Libertas in Christo non fecit innocentia injuriam: manet tota lex pietatis, veritatis, constantie, castitatis, justitia, misericordia, benevolentie, pudicitie.* Similiter Seneca: *Quanto latius officiorum patet quam juris regula? quam multa pietas, humanitas, liberalitas, justitia, fides exigunt?* Adi Grotium, l. 3. c. 10. n. 1. & Azorium, Instit. mor. part. 2. l. 12. c. 2. qu. 1. & 6. Quot igitur harum rerum, quot officiorum ac virtutum appellationes; tot sunt caritatis nomina, tot species. Sed in aliis actibus magis

eminet caritas, in aliis minus. Verbi gratiâ: evidenter & ubertim conspicitur in Amicitia: ex quo appellatus est *amor amicitia*. Nam & *amicus* ab *amandq* ducitur Festo. Aliud subjicimus exemplum: prætor punit nocentem. Hoc non videtur opus dilectionis, sed contrariæ severitatis. Itaque Justitiæ adscribitur. Qui damnum dedit, cujus reparatio potest exigi, dicitur læsisse *justitiam*; qui secus, *caritatem*, Grot. l. 2. c. 17. n. 9. ubi ambigentes videas Zieglerum & Henniges in Notis. Azorius d. l. notat: *Si facimus bene alicui, quia id bonum illi debemus ex pacto, contractu vel quasi contractu, justitia officium est opus est: at si faciamus gratis, propter ipsum, est actio caritatis.* Hoc quidem sensu distinguitur, non opponitur caritas justitiæ. Et quoniam in voluntariis magis cernitur, quam districtè debitis; sic quandoque describitur, ut consulta magis, quam præcepta videatur. Remissio quoque juris, cum amoris ergo ne eo quidem utimur, quod licet; nunc *eminentia* vocatur, i. e. *equitas* (vid. Terent. Adolph. 1, r. 26. ibique Donat.) nunc caritas; adeoque opponitur juri stricto, & ex genere fit species.

VIII. Singula hæc suos rursus gradus habent. Verbi causâ: si de justitiâ sermo fit, justo datur justius. Ac in universum bono reperitur melius: certatque secum ipsa aliquando caritas. In eâdem re diversos videbis benefaciendi modos, & (ut sic dicam) comparativos. Immo tendit beneficentia quasi in infinitum, infiniti præmii repositi memor. Augustus princeps inimico Cinna, quem licebat plectere, ignoscit: perbene. At non ignoscit modo, verum & in amicitiam recipit hominem, donisque conciliat: tanto melius. Dignus legi Seneca, de Clementia, l. I. c. 9. Succurro inimici necessitati: recte, & ex præcepto Apostoli, Rom. 12. v. 20. *Si esurit inimicus tuus, ciba eum.* Benefacio eidem ultra necessitatem; præclare, & ex monito Christi, Matth. 5. v. 41. *Quisquis te angariabit ad milliare unam, abi cum eo duo.* Nam ex secundo demum milliari caritas perspicitur, quæ in primo nulla est vel obscura. Confer Epist. ad Philem. v. 14. De Aduis refert Tacitus: *Frustra adversus Eduos quæsitâ belli causâ. Jussi pecuniam atque arma deferre, gratuitos insuper commoatus præbuere.*

IX. In concursu plurium, qui nostræ indigent benevolentiæ, tenendus ordo. Et de aliis quidem gradibus dixi in Caritate Patriæ: cui addere profuerit Azorium, Instit. mor. part. 2. l. 12. c. 4. De caritate vero Christianâ mox dicetur. Etiam in amando inimico gradus repperit Origenes, homil. 3. in Canticum. Sunt autem vincula ista vel singula, vel conjuncta. Qua de re tenebis regulam: Quo arctiora pluraque concurrant vincula, eo major est obligatio caritatis. Exempli gratiâ: bellum quamvis justum, extra defensionis terminos, gerendum sit cum vicino, cum affini, cum Christiano, & ejusdem quidem cœtus, contra stipulatum pacis æternæ. Quo sanctius hîc & numerosius vinculum, eo flagrantius debeat studere bello prævertendo, vel moderando, vel finiendo æquis legibus. Ne pœnitentia queri cogat cum Latino: *vincla omnia rupi: arma impia sumsi.* Virg. Æn. l. 12.

X. Nunc agendum singillatim est de caritate Christiana. Superius namque monui, plus esse quodammodo caritatem Christianam, quam communem, & intendi vim obligationis universalis singulari hoc respectu, qui extrinsecus à personâ accedit. Hoc lo-

eo addimus, omnium arctissimum esse vinculum, etiamsi solum sit, quod religionis Christianæ contemplatio & commercium gignit. Cedere ei jus herile, patet ex Epist. ad Philem. v. 16. De reliquo testem faciamus Jo. Conr. Dürrium, Ench. Theol. mor. part. 3. sect. 4. c. 3. n. 13. In Clementis legitur constitutionibus: *Omnibus largiendum de nostrâ operâ; sed ita, ut sanctorum potior habeatur ratio.* Quod & alibi Apostolus docet. Planè hæc obligatio ab *eis ἀνεργον, in infinitum.* Nihil enim magis unum fieri potest, quam inter se Christiani sunt. Quid non complectitur hæc societas? à qua *fratres* dicti, obsoleto jam (proh dolor) vocabulo. *Qui se osculantur osculo amoris* (quod Christiani veteres solebant, maxime post Eucharistiam) *spiritum suum mutuo transfundunt.* Una quippe omnibus sanctissima Fides, geminum Sacramentum, sacra in omnibus Trias; cum qua & comparatur istæc unio, Joh. 17. v. 21. 22. Unius patris filii sumus: una spes hæreditatis. Anima & corpus unum efficiunt individuum: sic nobis unus obrigit Spiritus, & in S. Synaxi unus panis: *ita multi unum corpus sumus, quia omnes de eodem pane* (qui est communio

corporis Christi) participamus, 1. Cor. 10. v. 16. 17. ne de Agapis veterum dicam. O mysterium in exhaustum! Quo fit, ut Christianorum corpora sint vere sacrosancta, 1. Corinth. 3. vers. 16. 17. & sicut membra Dei, ut est in Epistolâ quadam Pii Episcopi: Exhorresceres, puto, si læsæ majestatis divinæ, si violati conviciis vel pulsati Christi reus fieres. At hoc facit, qui Christianorum minimum lædit, teste ipso Christo, Matth. 25. v. 45. Act. 9. v. 4. 5. Jam quid de illis dicam, qui totos populos Christianos bellis vexant, spoliant, trucidant? nonne millics (horrendum dictu) Jesum occidunt? Hei quam durum erit eis contra stimulos calcitrare! *Siquis templum Dei violat, hunc perdet Deus.*

XI. Distinctius agam. Vel Christiani actio dirigitur in profanum, vel profani in Christianum, vel uterque Christianus est. Christianus, lædens profanum aut deserens, nisi alia cogat ratio, peccat: quia caritas ad omnes pertinet homines, præcepti modo. Consule Grotium, l. 2. c. 15. n. 10. in primisque Paulum, Gal. 6. v. 10. 1. Thess. 5. v. 15. Et quidem gravius peccat, quam profanus lædens profanum: quia profanorum maledictis exponit nomen Christi, nocetque exemplo. Qua de re largiter Salvianus, l. 4. de
Gub.

Gub. Dei. In profanis etiam ille gravius delinquit, qui profanum, eadem secum sacra colentem, falsa licet, offendit. Indicio sunt federa, obtestationes, jusjurandum per *communes deos, & communia sacra.* Expende locum Act. 17. v. 22. 23. At profanus, Christianum lædens, longe atrocius admittit facinus. Clamat enim de cœlo Christus : *Saul, Saul, quid ME persequeris?* Lectu digna est Oratio Constantini Imp. ad Sanctorum coetum, c. 25. *Θεομαχίας* hoc respectu nominat Eusebius. Omnium vero teterrime peccat Christianus, insultans Christiano. Apparet hoc ex objurgatione & climace Pauli, 1. Cor. 6. v. 7. 8. *Quare non potius injuriam patimini? quare non potius damnum accipitis? At vos injuriam facitis, & damno augetis, & quidem fratres.* Estimatio hujus criminis immensa est. Omni quidem malefacto infinitum læditur Numen, in æterna supplicia. Nequaquam tamen Deus alia delicta sic in injuriam suam accipit, ut ea, quæ petunt Christianos. Jam concepta est horribilis sententia, Matth. 25. v. 45. Immensiora tamen, ut sic dicam, malefacta sunt, quæ à Christianis ipsis proficiscuntur, in opprobrium tam magni & benefici no-

minis. *Servus enim, qui scit voluntatem Domini, nec se comparavit, neque fecit ex voluntate ejus, multis cadetur plagis, Luc. 12. v. 47. 48.* Et, *quisquis offenderit aliquem ex parvis istis, qui in me credunt, præstiterit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, ac demergatur in profundo maris.* Ita judex ipse loquitur, *Væ atque iterum Væ denuntians, Matth. 18. v. 6. 7.* Præter cæteros tamen nimium quam graviter offendunt, qui primario à peccatis alios debent prohibere pœnis, monitis, exemplis. Unde legimus *Sap. 11. v. 7. Potentes potenter tormenta patientur.* Tales comparat *Siracides Eunuchus de virginitate juvenulam, custodiæ suæ traditam, c. 20. v. 2.* Sicut autem maleficia, ita & beneficia in immensum exaggerat respectus Christianismi. *Matth. 10. vers. 40. 41, 42. Euseb. de vita Constantini, lib. 1. cap. 3. 4.*

XII. Quid si vero Christianus ille, cum quo agimus, hæreticus sit, vel alioqui improbus? Plane, si profiteatur se Christianum, idem ei debemus, propter nomen Christi, quod aliis debetur Christianis, d. l. *Matth. 10. v. 41. 42. & 1. Tim. 2. v. 1. 2. 3.* Nisi forte membrum ægrum pro membro corporis haben-

habendum non est. Quod si præstanda profano caritas, ut paullo ante demonstravi, quanto magis qualicumque Christiano? *Peccatores atque inimici ex caritate diligendi sunt, quatenus proximi nostri, i.e. ejusdem naturæ consortes & beatitudinis aeternæ capaces sunt, Laymann. ex Thoma & aliis, Theol. mor. l. 2. tr. 3. c. 4. pr. Nisi aeternis eos suppliciiis apud inferos mactari constet; Dorschæus, Theol. mor. de 3. præcepto, n. 231. Quid? quod fieri potest, ut is, quem hæreticum vel malum putas, melior te ipso sit. Eoque ne obtentus quidem purioris religionis conferendæ vim excusat. Concilii Tolotani canon est: *Præcipit sancta Synodus, ne mini deinceps ad credendum vim inferre. Cui enim vult Deus miseretur, & quem vult indurat.* Alias merito justitiam exercent magistratus, Dei jussu. Potius tamen utique in contentione benefaciendum ei, qui sit *ὄμοτιμος*, ejusdem aræ particeps, si cætera sint paria. Nam & hoc summopere adstringitur obligatio. *Efficacissimum philtrem vivendumque indissolubile benevola amicitia est, unius Dei cultus; inquit Philo. Et Ambrosius? Plus diligere debemus, quos perpetuo nobiscum putamus futuros, quam quos in hoc se-**

culo tantum. Intestabiles igitur & infandi sunt, qui tales graviter & consulto lædunt, maxime auxilio profanorum.

XIII. Quid est autem Patientia Christiana? Et hæc subicitur caritati, sicut etiam Humilitas. *Dilectio omnia suffert, omnia sustinet, 1. Cor. 13. v. 7.* Nisi quod caritatem in agendo, patientiam (ut ipsum nomen indicat) in pariendo magis cerni, dicere possis. Quare & distinguit hanc ab illa Jo. Ad. Osiander, Theol. mor. part. spec. c. 2. th. 10. Dicitur item, & alii. *Caritas proximum non officit malo, Rom. 13. v. 10.* Patientia è diverso malum tolerat (quod est difficilius, quam non dare malum, aut facere bonum) ac omnino, exemplo Christi, ad mortem usque durat. Philipp. 2. v. 5. 8. 1. Thess. 2. v. 8. *Per hoc cognovimus caritatem, quod Christus animam suam pro nobis posuit: nos igitur debemus pro fratribus animas ponere, 1. Joh. 3. vers. 16.* Balduinus debitum hoc de promissitudine accipit, & licere tantum putat, tribus casibus, Cal. consc. l. 4. c. 17. v. 8. Ipse tamen excipit rationem officii: & quid rei est promissitudo, sine effectu? Lege, obsecro, totum cap. 18. lib. 5. Inst. Lactantii, & Dannhauer. Colleg. Decal. disp. 9. qu. 2. 3. Negat Grotius,

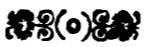
tus, hoc juris esse naturalis, l. 1. c. 2. n. 6. Unde ergo innotuit Ethnicis? Titus Vespasianus *perituum se potius, quam perdituum adjurabat*, teste Suet. c. 9. Et Piso apud Tacitum ait: *Aequè apud bonos miserum est occidere, ac perire.* Alia congerit exempla Valerius Max. l. 4. c. 7. In Damonis & Pythiæ factò violata esset amicitia, si alter alteri vadem se negasset. Principem, vel privatum Dominum, vel pestis tempore conjugem periclitantem si quis deserat, non infamis ac perfidus habebitur? *Pro patriâ quis bonus dubitet morsem oppetere, si sit ei profusus?* inquit Cicero. Quæ talibus debeo majore gradu, omnibus debeo jure naturæ. Disputat porro Grotius, pro fratribus demum, non pro inimicis, mori oportere lege Christi, l. 1. c. 3. n. 3. Atque Christus, nostrum exemplar, qui diligere nos iussit inimicos, *pro inimicis & impiis mortuus est*, Rom. 5. v. 6. 10. Quod ipse Grotius memorat, l. 2. c. 24. n. 1. *Nostra quoque vita, inquit, curam honeste deserere, ut alterius & vitæ & salutis perpetuæ, quantum in nobis est, consulamus, supra suo loco dictum est.* Maxime autem Christianis hoc convenit, qui in eo perfectissimum Christi imitantur exemplum, qui pro nobis ad hæc impiis & infestis

stis mori voluit, Rom. 5. v. 6. At honestum, nempe, non necessarium, putavit Grotius, id factum sequi. Quamobrem? Quia *Christus id non fecit ex lege aliqua, sed ex speciali pacto & federe inito cum Patre; qui si id faceret, non modo summam ei gloriam, sed & gentem in aeternum duraturam promissit, Ec. 53. v. 10.* Satis hoc dilutum, & indignum Grotio est. Quasi id quæreretur, an Christus fecerit ex lege; non, an Christi actio hæc sit nostra institutio. *Esse dicit quidem hoc factum quasi singulare, & cui vix quisquam reperiri simile, ostendat Paulus; Rom. 5. v. 7.* Plane singulare hoc factum est, cum alias ob res, tum ob malitiam hominum; non deesse tamen prorsus exempla, longo licet propinqua intervallo, ipse agnoscere videtur. Paulus vellet *arabæqua* fieri pro Judæis, Rom. 9. v. 3. Nec excludit inimicos dictus locus, 1. Joh. 3. v. 16. sed includit rationis amplitudine. *Debemus igitur & pro infensis fratribus (fratrum quoque gratia rara) & pro aliis, oppetere mortem aut discrimen, instar Christi, si justa causa urgeat.* E. G. Judæus opprimatur vi injustâ ab alio, imploretque meum auxilium jure humanitatis, vel per nomen Christi: non succurram illi? Scio, *glum hîc præva-*

lege respectum: quia tamen ingens beneficium praestatur inimico, ad exempla caritatis referri merito videtur. Nempe, ut iudex non personam ejusque affectum, sed justitiam causae debet respicere: sic indignum Christiano foret, omittere, quod justitia, quod praesens alterius necessitas requirit, ob sinistram ejus erga se animum: quin hoc magis miserebitur. Alium Grotius injicit scrupulum, l. 2. c. 25. n. 7. Laudat Senecae dictum: *Succurram perituro, sed ut ipse non peream: nisi si futurus ero magni hominis aut magna rei merces.* Addit: *Sed ne tunc quidem tenebitur, si oppressus nisi morte invasoris eripi non potest. Nam si invasoris vitam, qui invaditur, sua potest praeferre, ut alibi diximus, non peccabit, qui invasum id aut credet aut volet malle: praesertim cum ex parte invasoris majus sit periculum damni irreparabilis & sempiterni.* Aliter sensit Moses, qui Aegyptium, invasorem injustum, morte compescere non dubitavit. Et quid hoc rationis est, Potuit aggressoris vitam alter suae praeferre, ergo voluit, aut censendus est voluisse, vel debuisse velle? Plerique tali casu jure suo (de quo ipse Grotius, l. 2. cap. 1. num. 3.) sine dubio uti malunt. Nec nobis

de alterius voluntate hariolari, sed officium
facere, & innocentiae opitulari pro re conve-
nit. Quod si mors ferenda est pro inimico,
quanto magis ab inimico contumelia? Non
adscribam notissima verba Christi & Apосто-
lorum, cum exemplis. Epictetus eas, ut opi-
nionem tantum nostram fictas, sperneret docet,
Enchir. c. 27. Legendus Seneca, libro toto de
Constantia Sapientis, sive quod in sapientem
non cadit injuria; Grotius. tem, l. 2. c. 20.
n. 10.

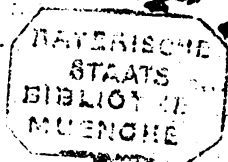
XIV. De cetero infiniti casus sunt, variam
rerum circumstantiam. Sed omnes prointum
est definire Christiano, caritatis normam. Non
inscite dixit (modo circumspicte accommo-
des) qui pronuntiavit: *Dilige, & fac quod
vis.* Tollit enim caritas vel minuit delicti, si
quod subest, rationem. Et caritas vera est
praecepta, modus ejus ratione quadam liber.
Nam vel praeceptus non est, vel casus certos
respicit. Sic dare gratis egeno Servator jus-
sit; quantum daremus, non expressit: nisi
quod commendavit largitatem & *μῆτρον
ὑπερεκχυνόμενον.* Nam proportionem anxie
querere, justitiae magis est (quae alio pertinet)
quam caritatis. Mori pro fratribus nos
oporte-

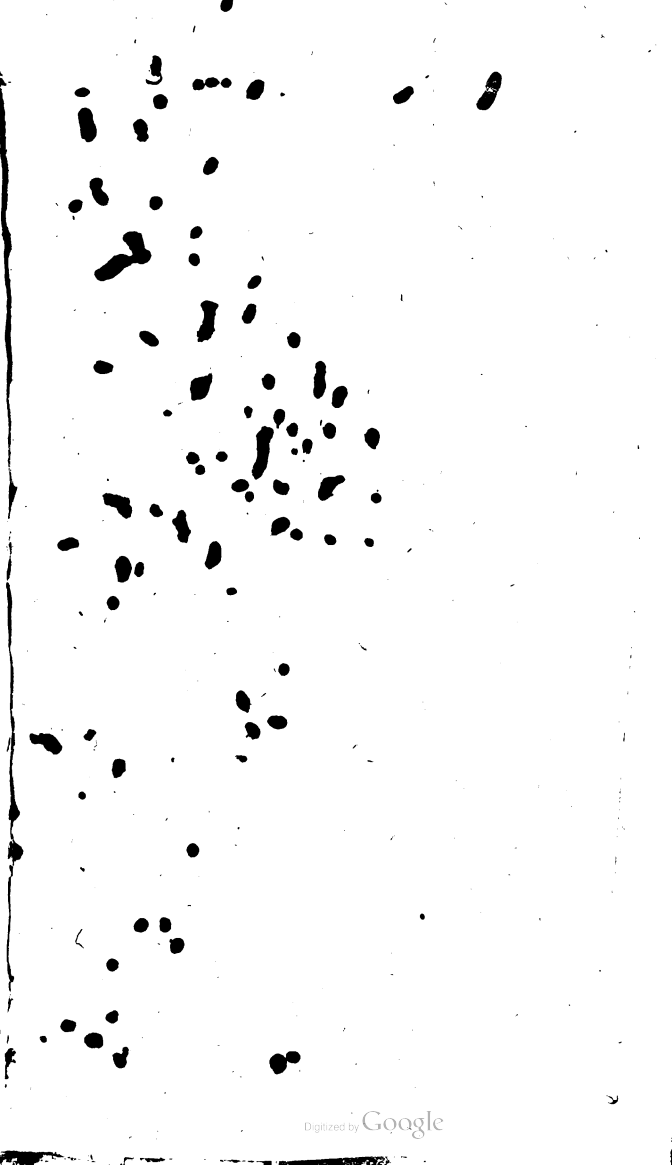
oportere liquet; quando oporteat, prudentiæ notio est: nisi quod de eo casu dubitari nonquit, quo æterna alterius salus periclitatur. Nam hunc indicat exemplum Christi. Assuetamur igitur saltem caritati: quæ ex Deo est, 1. Joh. 4. n. 7. & lege Christi *Geodidaxus* reddit, 1. Thess. 4. v. 9. Joh. 15. v. 12. Quare aliter merito, quam profanus, exercet eam Christianus. Exerçet enim crebrius, uberior, lætius, ex habitu supernaturali, ad finem supernaturalem, per gratiam, lumen & efficacitatem Spiritus Sancti. *Caritas Dei*, inquit, Apostolus, *effusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis*, Rom. 5. v. 5. Frustra igitur ab hominibus mundo immeritis pacificos ejus fructus expectaveris. Destituuntur enim Spiritu amoris, hoc est, Christiani non sunt, quamvis se dicant esse, vel superlativo gradu. Atque hæc satis sit de Christianâ caritate rudi penicillo adumbrasse. Plura sufficiemus; Deo favente, in Compendio Juris Naturalis ex disciplina Christianorum. Quod institutum, Gratia neglectum, *optabile esse non uno nomine*, Cl. Bœclerus autumavit, præfat. in Grot. p. 20. Nec alio respexit, nisi fallor, Rachelianum, quod laudavimus supra, votum.

Disci-

Disciplina enim Christianorum est, de qua
 verissime Arnobius: *Si omnes omnino, qui
 homines esse se non specie corporum sed ratio-
 nis intelligunt potestate, salutaribus ejus pacifi-
 cisque decretis aurem velent commodare pau-
 lisper, & non fastu & supercilio tumidi suis po-
 tius sensibus, quam illius commotionibus
 crederent, universus jam dudum orbis mitiora
 in opera conversis usibus ferri, tranquillitate
 in mollissimâ degeret, & in concordiam saluta-
 rem incorruptis federum sanctionibus
 convenires.*

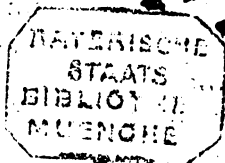

Comparavit S. Anselmus B. E. 1792. *S. A.*

Disciplina enim Christianorum est, de qua
 verissime Arnobius: *Si omnes omnino, qui
 homines esse se non specie corporum sed ratio-
 nis intelligunt potestate, salutaribus ejus pacifi-
 cisque decretis aurem vellet commodare pau-
 lisper, & non fastu & supercilio tumidi suis po-
 tius sensibus, quam illius commonitionibus
 crederent, universus jam ductum orbis mitiora
 in opera conversis usibus ferri, tranquillitate
 in mollissimâ degeret, & in concordiam saluta-
 rem incorruptis fœderum sanctionibus
 conveniret.*

Comparavit S. Anselmus B. E. 1792. *S. A.*